

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Є24 **Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень** : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СТЕЦЬ ОЛЕГ МИКОЛАЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри конституційного, міжнародного та приватного права
Криворізького факультету, доктор юридичних наук, доцент*

ВИКОРИСТАННЯ КОМПАРАТИВНОГО ПІДХОДУ В ПОРІВНЯЛЬНОМУ ПРАВОЗНАВСТВІ

В сучасних умовах перспективи розвитку юридичної науки пов'язуються з компаративним підходом, це обумовлено тим, що у складній і різноманітній правовій реальності основні проблеми пов'язані з удосконаленням її методології, що повною мірою відноситься до порівняльного правознавства і особливо до юридичної компаративістики як сучасного етапу його розвитку.

Розробка методології юридичної компаративістики припускає адаптацію загальнонаукової компаративної методології до особливостей предмета юридичної науки, у результаті чого створюється теоретична складова методології юридичних наукових досліджень, яка потім деталізується, конкретизується стосовно до особливостей предмета юридичної компаративістики, а також інших юридичних наук [1, с. 67].

Методологія юридичної компаративістики формується у взаємодії юридичної і компаративної наук. Тому, адаптуючи загальнонауковий компаративний підхід до особливостей предмета юридичної науки, юридична компаративістика розробляє методологічний арсенал засобів і правил застосування компаративного методу в інтеграції з іншими науковими методами, однак компаративний метод при цьому є основним, а використання інших методів обумовлене і підпорядковане його потребам [2, с. 372].

Методологія юридичної компаративістики являє собою складне і багатопланове утворення, яким охоплюються: проблеми структури юридичного компаративного наукового знання взагалі і особливо його теорій, концепцій; тенденції виникнення, функціонування і зміни наукового знання, а також його класифікації, типології тощо; понятійний апарат юридичної компаративістики і її наукова мова; структура і склад компаративного підходу та інших наукових методів, застосовуваних у юридичній компаративістиці та інші складові. Виходячи із взаємозв'язку різних по природі компонентів методології юридичної компаративістики, її структура може бути відбита й іншою подібною схемою (горизонтальна структура), що складається: з домінуючого світогляду, типу наукового мислення, філософських і інших підстав, загальнонаукових і частково наукових парадигм, методологічних підходів, теорій і інших наукових знань, потенційно можливих і використовуваних методів, методик конкретних юридичних компаративних досліджень [3, с. 255; 4, с. 128].

Вищий рівень методології юридичної компаративістики становлять світогляд, тип домінуючого наукового мислення, наукові

парадигми, які багато в чому визначають вибір наукових теорій, методологічних підходів і методів проведення юридичних компаративних досліджень.

З огляду на різноманіття зв'язків компаративного методу з іншими методами, вони об'єднуються в юридичний компаративний підхід до дослідження правових явищ, який варто відрізнити від випадків використання компаративного (порівняльного) методу, прийому, операції мислення в інших загальнонаукових методах (підходах), де компаративний метод має інструментальне, вторинне, підлегле основному методу значення.

Компаративний підхід включає компаративний метод як незмінність різних модифікацій арсеналу методів правових досліджень на різних рівнях їхньої абстрактності або узагальненості: загальних методів (приймів, операцій) мислення вищого рівня, які використовуються не тільки в науковому пізнанні, але й у практичній діяльності (практичному пізнанні), де порівняння розглядається як одна з універсальних операцій поряд з аналізом, синтезом; загальнонаукових методів, які використовуються всіма науками (у свою чергу розділяється на порівняльно-теоретичний і порівняльно-емпіричний, порівняльно-структурний, порівняльно-функціональний і т.д.); частково наукових методів, притаманних окремим групам наук (порівняльно-психологічні); спеціальних методів, які властиві окремій науці (наприклад, метод ідентифікації в криміналістиці) [5, с. 124].

Основою методології юридичної компаративістики є компаративний підхід як єдність і взаємоперетворення компаративного методу і інших методів науки, а також її різних компонентів.

Компаративний підхід ґрунтується на компаративному методі, який безпосередньо не обмежується тільки порівняльним методом, але охоплює інші методи, взаємозалежні з ним. Досить традиційним для порівняльного правознавства і інших юридичних наук є використання двох методів, один із яких порівняльний, а другий – інший науковий метод: історичний (порівняльно-історичний), логічний (порівняльно-логічний), генетичний (порівняльно-генетичний).

У компаративному підході для забезпечення його методологічного потенціалу використовується розмаїття прийомів мислення, філософських, загальнонаукових, окремо наукових, спеціальних наукових методів. Як правило, одні методи складають передумови, умови, засоби для використання іншого методу, який, підпорядковуючи своїм особливостям, перетворює їхній зміст [3, с. 255].

У ході юридичних компаративних досліджень інші методи, теорії, концепції, принципи використовуються для виділення і вивчення різних предметів, їхніх властивостей, а тим самим для забезпечення самого процесу зіставлення, тому вибір цих методів, визначення послідовності їхнього застосування і сполучення залежить від цілей дослідження, наступного використання його результатів. Своєрідність співвідпорядкованості методів, особливості використовуваних теорій і понять, а також предмета дослідження, припускає побудову системи послідовних цілеспрямованих дій, які поєднуються поняттям

дослідницька діяльність. Різноманіття методів, які складають компаративний підхід, їх набір і своєрідність становища в ньому визначаються не тільки особливостями цих методів і компаративного методу, але й природою досліджуваних об'єктів.

Ще більша залежність змісту компаративного підходу від цих факторів, проявляється в конкретному юридичному компаративному дослідженні, яке є основною формою одержання знань про правову реальність. Його методика охоплює всі етапи дослідження, на кожному з яких використовуються різні групи методів: виявлення наукової проблеми; висування гіпотез та їхньої теоретичної розробки; первинної перевірки, критики і оцінки гіпотез; створення програм та інструкцій для проведення дослідження; проведення безпосередніх досліджень, збору і обробки отриманих даних, порівняння запропонованих гіпотез із даними дослідження; формулювання невирішених питань і виявлення труднощів, дослідження яких вимагає постановки нових завдань.

До основних шляхів удосконалення методології юридичної компаративістики можна віднести: організацію і проведення юридичних компаративних досліджень методологічної спрямованості; підвищення уваги до необхідності проведення таких досліджень із боку науководослідних установ, навчальних закладів та інших суб'єктів; розширення мережі журналів, збільшення кількості досліджень і публікацій по цьому напрямку; проведення конференцій, симпозіумів, семінарів по проблематиці компаративних досліджень за участю представників різних наук; активізацію світоглядних і філософських досліджень підстав юридичної компаративістики; використання вітчизняною юридичною компаративістикою закордонного досвіду, його критичне осмислення, розробку правил, процедур і механізмів його адаптації до особливостей української юридичної компаративістики; розробку методології вивчення в компаративному аспекті своєрідності й унікальності правового розвитку України та інші.

Методологічні засади юридичної компаративістики представляються як складні та багатопланові процеси, що формують методологію порівняльного правознавства, представляючи його як єдність, так і відмінність юридичних і компаративних наук. Специфічна особливість проявляється в тому, що юридична компаративістика адаптує загальнонаукову компаративну методологію стосовно предмета та завдань юридичних наук.

Компаративний підхід є основою компаративної методології, що містить компаративний метод та інші компоненти науки, які мають методологічне значення.

Отже, методологія юридичної компаративістики існує на різних рівнях і охоплює різноманітні її прояви, серед яких виокремлюються як основа компаративний підхід і компаративний метод, що об'єднує всі методи досліджень не одного об'єкта чи його стану, а всезагального, загального, різного та унікального.

Список використаних джерел:

1. Бехруз Х. Порівняльне правознавство : підручник / за ред. Х. Н. Бехруз. Одеса : Фенікс, 2009. 464 с.

2. Дмитрієв А. І., Шепель А. О. Порівняльне правознавство : навчальний посібник / відп. редактор В. Н. Денисов. Київ : Юстиніан. 2013. 430 с.
3. Дамірлі М. Теорія порівняльного правознавства / М. Дамірлі. Система порівняльного правознавства. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2013. С. 255–263.
4. Кресін О. В. Розвиток методології порівняльного правознавства: історичний аспект. Право України. 2006. № 2. С. 128–130.
5. Жаровська І. М., Канцір В. С. Юридична компаративістика : навчальний посібник / І. М. Жаровська, В. С. Канцір. Укоопспілка, Львів. комерц. акад. Львів : Вид-во ЛКА, 2015. 195 с.

Ключові слова: методологія, юридична компаративістика, компаративний підхід, порівняльне правознавство.

Key words: methodology, legal comparative studies, comparative approach, comparative jurisprudence.

АКИМЕНКО ЮЛІЯ ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В УНІФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА В ЄС

В Україні відбуваються безпрецедентні за своїм змістом процеси, пов'язані з системною трансформацією. Важливою складовою частиною цих змін є становлення і розвиток відповідних нових умов правових інститутів. Серед них, безумовно, центральне місце займає приватне право, як система, що відображає і забезпечує реалізацію фундаментальних цінностей, на яких має ґрунтуватися сучасне громадянське суспільство. А в межах приватного права відбуваються процеси виникнення нових об'єктів цивільних прав, зміна правовідносин, розширення взаємодії між суб'єктами права, які мають різну юрисдикційну належність, що веде до активної участі України до процесу уніфікації міжнародного приватного права в ЄС.

20 березня 2014 року Європейська Рада дійшла висновку: «Європейський Союз залишається відданим дотриманню суверенітету і територіальної цілісності України. Європейська рада визнає незаконним референдум у Криму, який є явним порушенням Конституції України. ЄС рішуче засуджує незаконну анексію Криму та Севастополя до Російської Федерації і не буде визнати це» [1]. Продовжуючи підтримку України ЄС уклав Угоду про асоціацію з Україною, а країни-члени ЄС та їхні партнери об'єдналися навколо сильного політичного гасла про підтримку територіальної цілісності України та засудження анексії Криму [2].

Україна у 2014 році підписала і ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,

СЕКЦІЯ 8
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО
ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Бехруз Хашматулла Набієвич Концептуальність методології міжнародного права	304
Аракелян Мінас Рамзесович Юридичні клініки як засіб забезпечення доступності юридичної допомоги: міжнародний та вітчизняний досвід	307
Andreichenko Svitlana, Kosianenko Serhii The fight against impunity in international criminal law (through the prism of the aut dedere aut judicare obligation)	309
Сурілова Олена Олексіївна Обмеження методів та засобів ведення бойових дій в системі законів та звичаїв війни	312
Стець Олег Миколайович Використання компаративного підходу в порівняльному правознавстві	316
Акіменко Юлія Юріївна Участь України в уніфікації міжнародного приватного права в ЄС	319
Белозубова Оксана Олександрівна Гуманітарна дипломатія: стара форма і новий зміст	322
Vladyshvska Viktoriia About problems of non-proliferation of nuclear weapons	325
Войтович Павло Петрович До питання щодо формування та реалізації державної політики щодо доступу до правової інформації	327
Волощук Оксана Троянівна Злочин агресії як найбільш небезпечний міжнародний злочин проти міжнародного правопорядку, безпеки та миру	330
Гаргат-Українчук Ольга Миронівна, Юрчишин Наталія Геннадіївна Проблеми міжнародного захисту прав людини	334
Градецький Андрій Вікторович Суб'єкти протидії воєнним злочинам та попередження збройних конфліктів	337
Гриб Анна Миколаївна Роль незалежної міжнародної комісії по розслідуванню порушень в Україні	341
Грабинський Михайло Ігорович, Грушко Мальвіна Валеріївна Питання відповідальності за порушення зобов'язань державою-попередницею в міжнародному праві	343